

Slovo na začátek

Smyslem této práce je předložit dílčí dokument o závěrečném desetiletí XX. století, zamlženém dnes clonou jednostranné, avšak masivní propagandy. Jde o literaturu faktu, obsahující jiný než běžně podávaný pohled na vcelku běžné společenské záležitosti, o nichž se sice mluví a píše více než dost, jejichž skutečná podstata je nám však většinou zakrývána podvrhováním nesprávného výkladu a tak vlastně utajena. Omezuje se na makroekonomický vývoj národního hospodářství, přesněji řečeno na škodlivé důsledky procesu transformace na veřejnoprávní majetek České republiky. Nezabývá se tedy bezprostředně jinými politickými tématy, jakými jsou například vývoj a stav kvality našeho života, kriminality, dopady na kulturu či morálku obyvatelstva, nebo zahraniční postavení ČR.

Základní metodou práce je dnes opomíjené, avšak nezastupitelné srovnání současné vnitřní situace se stavem v roce 1989 - posledním roce vlády KSČ - které se nyní nehodí a proto zamlčuje. Bez jakýchkoliv tabu a sebecenzury. Předkládaná fakta nejsou zcela neznámá, jsou však opomíjena a nejsou naší veřejnosti předkládána v celkových souvislostech a důsledcích. Bohužel nemohla být vždy zcela úplná a přesná, protože se čím dál víc potýkáme s nedostatkem publikovaných oficiálních údajů. Proto bylo nezbytné často využívat jenom odborného odhadu či přiblížení metodou ilustrace určitých problémů.

Vyplývají z ní dva hlavní - jen na první pohled svatokrádežně kacířské a nepravděpodobné - závěry.

Za prvé, že proces restitucí a hlavně privatizace se stal nejen věcným základem restaurace kapitalismu, ale také programově největší loupeží společného majetku většiny občanů v českých dějinách, která byla a je v rozporu s ústavním právem ČSFR i České republiky. Ten v průběhu tohoto procesu zmizel (mizí) v kapsách nově vzniklých domácích kapitalistů nebo v zahraničí.

Za druhé, že v rozporu se všeobecně předkládanou "jedinou pravdou" se kapitalistické soukromé hospodářství neosvědčilo, že se ukázalo jako daleko neefektivnější a mnohem méně výkonné než ono jednoznačně odmítnuté socialistické, a že soukromý vlastník a manažer je proto horším hospodářem než někdejší státní úředník a ředitel. To že je lepší, platí především v malém, ale zdaleka už ne tak ve velkém. Opačné přesvědčení je jen záměrně shora nám vnucená pověra.

Právě ČR o tom podává závažné důkazy. Možná ojediněle - protože o situaci v jiných stejně dotčených státech bývalé RVHP nemáme potřebné informace - ale proto tím významnější.

Jak je proto možné, že nikdo z našich politiků či intelektuálů v tomto směru dosud nevyšlovinil jedinou pochybnost? Co je blíže společenské realitě, kde je pravda a proč výše uvedené otázky jsou od samého začátku kategoricky postaveny mimo jakoukoliv diskusi, proč nejsou vystaveny věcným námitkám a argumentům? Vysvětlení je dáno jenom tím, že to je v zájmu všech těch, kteří v rámci naší současné demokracie vlastní u nás skutečnou moc a tedy i právo na pravdu. Ti také potřebují, aby obyčejný občan byl a zůstal státním člověkem typu *homo stupidus stupidus*, jak o něm tak často, potřebně a s velkou trpkostí hovoří známý lékař a populizátor vědy František Koukolík.

V Praze, dne 31. července 2002

1. Majetkové převraty v české historii

Bílá hora (1620)

Porážka českého stavovského povstání na Bílé hoře 8. listopadu 1620 byla pro naše země politickou, národnostní i hospodářskou tragedií. Vítězní Habsburkové a jejich nejbližší spojenec a společník - katolická církev - neznali slitování. Především tehdy jim šlo o to, nejen fyzicky ale i hospodářsky, zasáhnout a zničit účastníky povstání, a tím fakticky zlomit všechnu moc stavovské opozice.

21. června 1621 byli na Staroměstském náměstí v Praze popraveni 3 páni, 7 rytířů a 17 měšťanů. Řada dalších vůdců byla odsouzena na doživotí. To však bylo jen počátkem daleko závažnější akce, která měla opozici zničit hospodářsky. Již v průběhu války bylo provedeno několik konfiskací, jichž bylo užito jako darů za vynikající "zásluhy". Tak už v únoru 1620 daroval vítězný císař Ferdinand polnímu maršálu Buquoyovi panství novohradské a rožmberské v jižních Čechách. Ale teprve v roce 1621 bylo přikročeno k soustavné akci, která k nepoznání změnila mapu držby půdy v Čechách i na Moravě.

Nejprve padly za oběť statky uprchlíků, dále osob, které zemřely za povstání a jejichž památka byla prokleta, a statky popravených mimořádným tribunálem. Tak bylo zabráno na 115 panství a statků v nominální hodnotě 5,25 milionů kop grošů míšeňských, ve skutečné pak přes 8 milionů kop. Po staroměstských popravách nastalo druhé konfiskační období. Příslušný patent postihující ohromné množství lidí i královských měst byl vyhlášen v květnu, na Moravě v listopadu 1622. Celkem bylo takto zvláštní konfiskační komisí odsouzeno 680 osob, z toho 166 ke ztrátě celého majetku, 45 ke ztrátě dvou třetin, 128 ke ztrátě poloviny, 215 třetiny, 112 muselo své statky držet jen jako léno a zbytek byl odsouzen ke ztrátě různých částí svých statků (na Moravě byla konfiskační praxe poněkud mírnější, avšak i zde bylo odsouzeno přes 250 osob k různým majetkovým trestům).

Kdo byl přitom odsouzen ke ztrátě více než jedné pětiny, musel prodat statek celý a ze stržené sumy potom odevzdat příslušný díl podle úředního odhadu. Přitom statky byly odhadovány hluboko pod cenou, takže částka, kterou odsouzený dostal zpět, byla neobyčejně nízká a ta ještě ani nebyla vyplacena hotově, nýbrž toliko v dluhopisech. Královská komora pak stejně nebyla schopna dluhy platit a od roku 1640 si vyžadovala stálé moratorium. Takže i valná část těch, kteří byli odsouzeni jen ke ztrátě části majetku přišla o všechno. Úhrnná cena takto zkonfiskovaných statků se odhadovala na 2,5 milionů kop grošů míšeňských. Zejména byla citelně postižena královská města, která tak přišla o valnou část svého pozemkového majetku. Postižení však byli ožebračováni samým faktem konfiskace a nuceného prodeje, ale i tím, že kupní cena za prodané statky byla vyplácena v nehodnotné měně, tzv. lehké nebo dlouhé minci, která se svou hodnotou nerovnal ani osmině mince dobré. Tak byli připraveni asi o sedm osmin sumy, která by jim náležela podle úředního odhadu.

Tyto podvodné praktiky byly dílem zvláštního konsorcia v čele s Lichtenštejnem, které po 14 měsících uvádělo v zemi hospodářský a finanční život ve zmatek, jehož důsledkem byl ekonomický rozvrat a státní bankrot v prosinci 1623. Avšak konfiskacemi vykonanými v letech 1622 až 1623 nebylo zabavování statků ukončeno. V pozdějších letech ještě došlo k zabavování majetku těch osob, které uprchly pro víru ze země, které se znovu kompromitovaly při saském vpádu v roce 1631 a zejména rozsáhlé byly konfiskace po odhalení spiknutí Albrechta z Valdštejna a jeho společníků v roce 1634.

Všemi těmito konfiskacemi bylo zabaveno na tři čtvrtiny půdy českého království v ceně asi 40 milionů zlatých rýnských. Ve svých důsledcích znamenaly nejen podstatné hospodářské ale i národnostní oslabení české šlechty, neboť vedla k úplné invazi cizího živlu. Skoro pětina statků v Čechách byla zabrána Němci, Vlasy, Valony, Francouzi, Španěly, Iry. Od této doby se trvale v českých zemích usadili Colloredové, Piccolominiové, Huertové, Verdugové, Aldringenové, Collaltové, Desfourové, Gallasové, Trautsmansdorfové, Thunové, Stadionové, Eggenbergové, ale i Schwarzenbergové a další. Tito cizinci, kteří se stali českými magnáty jen z císařovy milosti, se pak logicky stali hlavním jádrem trůnu věrné a privilegované dvorské šlechty. Původní česká šlechta pak nastoupila cestu konformity s tímto cizím živlem, jemuž se snažila přizpůsobit loajlností, aby u dvora získala aspoň částečný vliv (např. Lobkovicové). Nejruznějšími příbuzenskými svazky se postupně italizuje, hispanizuje a posléze, hlavně v 18. století germanizuje, a stává se tak mrtvým údem českého národa.

Josef Pekař shrnuje změny majetkových poměrů (držení poddanské půdy v %) po Bílé hoře takto:

Stav	r. 1615	r. 1656
stav panský	36,6	59,6
stav rytířský (zemani)	27,2	9,6
stav svobodná města	23,5	13,1

Tyto údaje nezahrnují katolickou církev (duchovní stav) a vladaře (českého krále), kteří byli velkými vlastníky už předtím a jejichž podíl ovšem také vzrostl. Svobodní lidé mimo města tehdy neexistovali, byli jen "poddaní". Pokud jde o přírůstek podílu majetku stavu panského, šlo hlavně o novou "cizí šlechtu", o kolonizátory - katolíky.

Hospodářská převaha uvnitř stavovské společnosti se rozhodně a jednoznačně přesunula na stranu panstva, které ze změny pozemkové držby vytěžilo nejvíc a jeho příslušníky proměnilo v horlivé stoupence dvorské vládnoucí strany. Naopak pobělohorské konfiskace dovršily pohromu rytířstva, i katastrofu královských měst. Jestliže před Bílou horou bylo panstvo nuceno udržovat jistou koalici s rytířstvem, nyní jakékoliv ohledy padly, o městech ani nemluvě.

Obnova vlastního samostatného státu (1918)

Po první světové válce Československu na jeho území zůstalo asi 60 % předválečného potenciálu průmyslových kapacit bývalé rakousko-uherské monarchie (v českých zemích 70 až 75 % výroby Předlitavska, na Slovensku necelá pětina výroby Zalitavska). Čechy a Morava patřily mezi nejpokročilejší oblasti nejen v průmyslu ale i v zemědělství, zatímco Slovensko bylo naopak hospodářskou slabinou ČSR. To lze charakterizovat výchozím poměrem průmyslového a zemědělského obyvatelstva, reprezentovaným 39,6 % a 34,4 % v českých zemích, a 18,4 % a 62,6 % na Slovensku.

Rozhodující část průmyslu v českých zemích byla ovšem před válkou v rukách německého a rakouského kapitálu, který zcela ovládal železářství a těžbu uhlí a v ostatních odvětví většinu velkých podniků; čeští majitelé vlastnili před válkou jen asi třetinu akcií akciového kapitálu průmyslu. Důležitou úlohu však plnily české obchodní banky, z nejvýznamnějších to byly Živnostenská banka, Pražská úvěrní banka a Česká průmyslová banka, doplněné velmi rozvinutým lidovým peněžnictvím (spořitelny, záložny, kampeličky, úvěrová družstva). Naopak slovenská ekonomika byla převážně agrární a v rukou cizího kapitálu, přičemž zemědělství tu navíc bylo značně zaostalé. V zemědělství na celém našem území tehdy stále dominovaly velkostatky bývalé šlechty rakousko-německého a maďarského původu.

Důležitým krokem k hospodářskému osamostatnění Československa po válce se stala v roce 1919 měnová reforma. Ta zavedla novou měnu (Kč); inflace však ještě pokračovala zhruba až do roku 1921 i když mírnějším tempem než v okolních státech. Vlastnické přesuny v průmyslu a obchodě proběhly na základě tzv. nostrifikace akciových společností a repatriace cenných papírů. Do roku 1918 měla většina významných podniků v českých zemích i na Slovensku svá ústředí ve Vídni nebo v Budapešti, nostrifikační zákony však vyžadovaly přenést jejich sídla na československé území. Úvěry nostrifikovaných společností pak přebíraly čs. banky. Českoslovenští kapitalisté tehdy skupovali na burzách ve Vídni a Budapešti za velmi výhodných podmínek akcie čs. podniků a jiné cenné papíry od předchozích zahraničních vlastníků. Byly mezi nimi např. Pražská železářská společnost, Poldina huť, Báňská a hutní společnost, strojírna První brněnská a Královopolská, tukové závody Schicht, továrna na zápalky Solo, sklárny Inwald, textilka Mautner a jiné; na Slovensku např. železářské závody Coburg, dynamitka v Bratislavě, papírna Slavošovce či textilka v Lučenci. Několik velkých podniků bylo nostrifikováno za účasti francouzského, britského nebo jiného "spojeneckého" kapitálu (např. francouzský kapitál ovládl Škodovy závody, Báňskou a hutní společnost a Magnezitový priemysl Jelšava, britský kapitál Anglo-československou banku).

Nad rámec všeobecného nostrifikačního zákona byl přijat ještě speciální nostrifikační zákon vztahující se na 17 soukromých místních železnic (většinou na Slovensku), a to v rámci zestátnování železnic. Zvláštní formou nostrifikace bylo zřízení nových bank a filiálek několika vídeňských a jedné budapešťské banky. Kromě bank a soukromých železnic tak bylo v průběhu 20. let nostrifikováno 235 podniků (z toho 52 na Slovensku) se základním kapitálem téměř 2 mld. Kč. Šlo převážně o velké podniky, v nichž rozhodující pozice tak získal domácí kapitál. Reálný základ pro nákup akcií a dluhopisů - probíhající zhruba 10 let (hlavní etapa však už v letech 1921-1924) - v rámci nostrifikace i mimo ni tvořil trvalý vysoký přebytek čs. obchodní bilance s Rakouskem, příznivý měnový vývoj v ČSR ve srovnání s okolními státy, jakož i nastupující revoluční situace vyvolávající všeobecnou nejistotu dosavadních vlastníků.

Vlastnická struktura zemědělství měla své kořeny ve feudální minulosti. Některé šlechtické rody v roce 1918 vlastnily obrovské pozemky, např. Schwarzenberkové 248 tis. ha, Lichtensteinové 173 tis. ha, Pálffyové 106 tis. ha apod. Státisíce hektarů patřily katolické církvi (ostřihomské biskupství spravovalo 47 tis. ha, pražská arcidiecéze 23 tis. ha, banskobystrické biskupství 17 tis. ha apod.). V poválečném Československu se odůvodněně vytvořila široká fronta požadující radikálně omezit přežitá feudální latifundia. To bylo chápáno i jako odčinění hospodářských krivd zmíněného pobělohorského období, kdy se cizácká šlechta spolu s katolickou církví zmocnila rozsáhlé výměry půdy konfiskované českým vlastníkům.

To všechno měla napravit pozemková reforma. Té předcházelo koncem roku 1918 obnovení velkostatků (omezení volné manipulace s velkým pozemkovým majetkem). Na jaře 1919 pak byl vydán záborový zákon,

kteřý postihoval velkostatky s výměrou nad 150 ha zemědělské půdy nebo 250 ha veškeré půdy. Pod tento zábor spadalo 1913 pozemkových celků s více než 4 mil. ha zemědělské, lesní a jiné půdy, z toho přes 1,6 mil. ha na Slovensku. Tyto údaje zahrnují i pozemkový majetek církve v rozloze kolem 500 tis. ha. Záboru dále podléhalo 2.976 potravinářských, dřevařských a jiných podniků, které byly součástí zabraných velkostatků. Kdyby byla každému majiteli ponechána jen zákonem stanovená výměra, zasáhly by vlastnické přesuny více než 3,6 mil. ha půdy (téměř 30 % povrchu Československa).

O způsobu rozdělení zabrané půdy pojednával pak přidělový zákon z ledna 1920 - mohly ji získat nejen fyzické osoby, ale i stát, obce, družstva a podobně. Na to pak navazoval náhradový zákon, který přiznával původním vlastníkům nárok na odškodnění, takže místo konfiskace byla uplatněna zásada nuceného výkupu podle cen z r. 1913-1915. Jak tyto ceny, tak platební podmínky byly stanoveny tak, že malí nabyvatelé (rolníci) byli z jejího výkupu v podstatě vyřazeni. Průběh reformy však byl i tak velmi vleklý a její skutečný rozsah zůstal daleko za původním záborovým zákonem. Rozhodující "plánovaná" část této reformy spadá do let 1922-1926, později se její tempo v důsledku nejrůznějších politických tlaků zvolňovalo a v polovině 30. let bylo její dokončení dokonce odloženo na období 1955-1967, tedy v podstatě zastaveno. V letech 1935-1936 se v tomto smyslu uzavíraly tzv. generální dohody s původními vlastníky, podle nichž jim byla dosud nerozdělená půda svěřena do užívání na dalších 20 až 30 let.

Na konec bylo latifundistům ponecháno bezmála 56 % zabrané půdy (z toho církvi téměř 85 %) a více než 4/5 zabraných průmyslových a jiných objektů. Ačkoliv rozloha velkostatku neměla přesáhnout 250 ha, připadalo v roce 1937 na jeden velkostatek spadající pod zábor 1200 ha pozemků. Celkem tak bylo (údaje z r. 1938) propuštěno ze záboru a ponecháno původním majitelům (resp. dáno do užívání na dalších 20 až 30 let) zhruba 55 % veškeré výměry původně zabrané půdy (resp. 33,8 % zemědělské půdy). Navíc přiděly získali hlavně zbytkoví statkáři a postátněné a jiné větší objekty. Drobní přidělci získali z celkových 1801 ha veškeré půdy jen 790 ha (43,8 %).

Mnichov a Protektorát Čechy a Morava (1938 až 1945)

Na konferenci čtyř velmocí v Mnichově dne 29. září 1938 vyslovili představitelé Francie a Velké Británie souhlas s německými územními požadavky vůči Československu a tohoto svého spojence tak zrádně obětovali. Po odtržení pohraničních krajů ve prospěch Německa a také Maďarska (jižní Slovensko) se čs. území zmenšilo o 30 % a počet obyvatel klesl více než o 1/3, přičemž za novou hraniční čarou zůstalo asi 1,430 tis. Čechů a Slováků. Hranice byly záměrně stanoveny tak, aby přetrhaly hlavní dopravní tepny, přičemž v anektovaných oblastech zůstaly více než 2/5 průmyslu ČSR, především těžba uhlí a lehký průmysl. Německu a Maďarsku musely být mimo jiné odevzdány 1374 lokomotivy a 34 tis. železničních vagonů.

Bylo ztraceno lesní bohatství českých pohraničních hor a třetina orné půdy, později i slovenská obilnice na Žitném ostrově a hlavních produkčních oblastí kukuřice, chmele, vína a tabáku. Začal odliv západoevropského kapitálu z Československa, rozsáhlý únik židovské buržoazie na Západ a stupňovalo se pronikání říšskoněmeckých monopolů do okleštěné republiky a čs. kapitál byl z pohraničí vytlačován.

Ze "Sudet" k okamžiku jejich záboru byly okamžitě bez důvodu a bezprávně vyháněni Češi jen s holýma rukama, bez jakékoliv majetku a náhrad, často jen s ranečky. Obdobně byla později po vzniku slovenského státu 14. 3. 1939 vyhnána i většina ze 160 tis. obyvatel české národnosti. Do zbývajících vnitrozemí Čech a Moravy se tak v letech 1938 a 1939 z donucení přistěhovalo celkem asi 450 tis. osob (některé prameny uvádějí celkový počet vyhnaných Čechů až na 836 tis. osob).

Po přepadení zbytku Československa a zřízení Protektorátu Čechy a Morava ke dni 15. 3. 1939 byl pak celý náš stát proměněn na bezprávnou, tvrdě okupovanou a ovládanou - navíc válečně řízenou - německou kolonii. Program "Drang nach Osten" počítal s komplexní germanizací rozsáhlých oblastí na východ od Německa. Začaly zábery půdy. Velké její výměry se zmocnili Němci arizací, konfiskacemi pod různými záminkami a záborem státních statků. Mnozí statkáři se sami přihlásili k německé národnosti, zlákáni různými výhodami, mimo jiné i obnovením šlechtických titulů. V jednotlivých případech byly na české usedlosti uvalovány nucené správy, které byly jen předehrou k jejich vyvlastnění (dosavadní majitelé se tak měnili v námezdní dělníky na vlastních hospodářstvích).

Surovou metodou germanizace bylo i vyhánění českého obyvatelstva z celých kompaktních území, k němuž došlo zejména na Benešovsku, Milovicku, Vyškovsku a v Brdech. Celkem německá "osidlovací" činnost zasáhla v českých zemích asi 16 tis. zemědělských závodů s výměrou přes 550 tis. ha a postihla 60 až 70 tis. Čechů. Navíc přeměna půdy na vojenské střelnice a cvičiště se týkala 248 obcí a osad (přes 79 tis. ha půdy), z nichž bylo evakuováno 80 tis. našich obyvatel. Po vytvoření Protektorátu byla ponechána v oběhu koruna avšak její kurz vůči marce byl záměrně silně podhodnocen, protože byl s okamžitou platností stanoven na poměr 1 marka = 10 korunám. Reálná kupní síla marky však odpovídala nejvýše 6 až 7 korunám, takže okupanti tak získávali asi třetinu zboží nakupovaného na českém trhu zcela zdarma (a ještě více na Slovensku, kde byla marka

nadhodnocena asi o 50 %). Kromě toho byla marka zavedena jako platidlo vedle koruny s tím, že Pražská národní banka - která je soustředěvala - nesměla přijaté marky vracet zpět do oběhu ale odváděla je Říšské bance v Berlíně, která je pak připisovala "české" národní bance jako pohledávku vůči říši, která ovšem nebyla nikdy splácena. I devizový výnos z vývozu do třetích zemí (Švýcarsko apod.) zůstal v Berlíně a byl použit k úhradě německého dovozu. Výsledkem tohoto systematického vykořisťování byly naše nedobytné pohledávky v Německu, které na konci války dosahovaly 105 mld. korun (vůči Slovensku dalších asi 7 mld.).

Navíc si Protektorát musel sám platit svoji okupaci tím, že byl povinen odvádět Německu "výpalné" v podobně tzv. matrikulárního příspěvku, který byl v podstatě daní uvalenou na český národ. Celkově tak bylo jen tímto způsobem odčerpáno 42 mld. korun s odůvodněním, že Německá říše chrání české země před "vnějším" nebezpečím. Na Slovensku tutéž funkci v podstatě plnily přímé výdaje na vedení jeho války se Sovětským svazem, na niž např. v roce 1943 vydávalo asi 150 mil. korun měsíčně, a hlavně z tohoto důvodu jeho vnitřní dluh v té době vzrostl asi o 10 mld. korun.

Další škody Československo utrpělo tím, že mu byly uloupeny zlaté a devizové rezervy. Část zlatého pokladu byla vydána takřka v předvečer 15. března jako kovové krytí čs. bankovek stažených v pohraničí po mnichovském diktátu. Největší část zlatého pokladu (23.087 kg) však Němci získali bezprostředně po tom. Zlato, které ČSR uložila v době ohrožení státu v zahraničí, totiž převedla londýnská Bank of England na vynucený příkaz Národní banky na účet Říšské banky (tj. důkaz, že i později britská vláda pokračovala v politice appeasementu). Po vytvoření Protektorátu si němečtí okupanti ještě přisvojili další drahé kovy z trezorů čs. koncernů, z klenotnických živností v rámci arizace, z Prahy odvezli 6376 kg zlatých mincí; 12.769 kg zlata musela Národní banka odprodat Říšské bance za devizy v době od dubna 1940. Uloupené zlato a drahé kovy reprezentovalo nejméně 5,2 mld. korun. Znehodnocení měny na základě válečné inflace bylo odhadnuto nejméně na dalších 120 mld. (bez Slovenska).

Násilná germanizace probíhala v celém čs. hospodářství. Na klíčová místa v centrálních úřadech a podnicích byli dosazováni Němci, především ze Sudet, hromadně byly uzavírány drobné české živnosti, došlo ke kapitálové expanzi německých monopolů a přímé konfiskaci majetků. Na "totální" nucenou práci do Německa bylo postupně posláno přibližně 500 tis. Čechů a asi 150 tis. Slováků, nepočítáme-li další desetitisíce vězňů v koncentračních táborech a osob povolávaných na zákopové práce.

Nejrozsáhlejším a rychlým majetkovým přesunem se stala arizace (konfiskace židovského majetku ve prospěch Němců). Postihla též část nežidovského majetku, neboť se plně vztahovala i na ty společnosti, kde ve správní radě byl jen jediný Žid nebo kde židovské účasti přesahovaly 25 % kapitálu. Byla největším majetkovým přesunem v letech okupace neboť před Mnichovem tvořil židovský kapitál 30 až 40 % z úhrnu kapitálu v ČSR, a i když značná část tohoto majetku unikla různými cestami do zahraničí nebo (v případě Slovenska) přešla menší část do jiných než německých rukou, rozhodující kořist uchvátil německý kapitál (větší podniky ovládly říšské koncerny, menší živnosti a zemědělské usedlosti převzali zájemci z řad německé maloburžoazie).

Říšskoněmecké kapitálové účasti v Protektorátě se za války zvětšily více než desetkrát a německý kapitál přímo či nepřímo ovládl asi polovinu akciového kapitálu v českých zemích. Největší kořist získal mamutí Goeringův koncern, který se orientoval na základní odvětví českého průmyslu. Dalšími nositeli kapitálové expanze byly zejména Dresdner Bank, Deutsche Bank, I. G. Farbenindustrie, Mannesmannův koncern a monopoly v elektrotechnickém průmyslu. V roce 1945 zde vlastnili říšskoněmečtí kapitalisté přímé účasti ve výši téměř 2,4 mld. korun, které jim umožňovaly kontrolovat společnosti s úhrnným kapitálem 4,3 mld. (akciový kapitál všech společností činil na konci války asi 10,5 mld.). Bylo zlikvidováno několik předních českých bank, mezi nimi Legiobanka, Anglobanka a Česká průmyslová banka. Na konci okupace byly všechny hlavní banky v Čechách a na Moravě s výjimkou Živnostenské banky buď zrušeny nebo pohlceny německými koncerny.

Na Slovensku byla situace od situace v Protektorátě odlišná. V ekonomické oblasti vystřídala dosavadní závislost na českém kapitálu podřízenost vůči Německu, které převzetím českého majetku ovládlo nejen klíčové pozice, ale dirigovalo i ekonomickou politiku slovenského státu. Od roku 1939 do konce války německý podíl na akciovém kapitálu ve slovenském průmyslu, dopravě a obchodě vzrostl z 0,2 % na 62 %, zatímco český podíl klesl z 84 % na 8 %, a slovenský podíl stoupl z 15 na 18 %. Neobíhaly tu však říšské marky a místo matrikulárního příspěvku byl slovenský stát zatížen jen povinností krýt vojenské výdaje spojené s vedením války. Arizaci židovského majetku tu uskutečňoval domácí klerofašistický režim a do německého vlastnictví tak přešly jen větší podniky; menší arizované majetky se staly kořistí arizátorů slovenské národnosti.

Tím vším - včetně hmotných škod způsobených bombardování českého území (závodů, měst) a v průběhu postupu osvobozovací vojenské fronty - Československo utrpělo v období německé poroby velké lidské a materiální škody. Německý teror a válečné události si vyžádaly více než 360 tis. obětí (z toho asi 77 tis. českých a zhruba 60 tis. slovenských Židů) a dalším statisícům podlomilo zdraví věznění nebo válečné útrapy. Úhrn škod byl po osvobození vyčíslen částkou 430 mld. předválečných korun, což značně převyšovalo čs. národní důchod vytvořený za léta 1932 až 1937. K tomu nutno připočítat ztráty na soukromém majetku za 57 mld. korun (mezinárodní dohodou o reparacích od Německa z 21. 12. 1945 byla ČSR uznána náhrada válečných škod kolem 350 mld. předválečných korun).